

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van de Romeinse vicus in Gooik (Kester)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Overwegende dat het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gooik niet is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 19 april 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende het waarderend onderzoek naar de vicus in Gooik (Kester), uitgevoerd door ARON Archeologisch Projectbureau en Target Archaeological Geophysics, alsook door het agentschap Onroerend Erfgoed, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het administratief dossier;

Overwegende de archeologische waarde van de Romeinse vicus in Gooik (Kester) die als volgt wordt omschreven:

Het ontstaan van de Gallo-Romeinse vicus in Gooik (Kester) kan in verband gebracht worden met zijn ligging aan een kruispunt van twee Romeinse wegen. De vondsten en sporen tonen aan dat de vicus zich ontwikkelde rond dit Romeinse kruispunt en dat hij bewoond was vanaf de 1ste eeuw na Christus. Een vicus was een landelijke nederzetting met centrumfuncties voor de omgeving op religieus, economisch en/of administratief vlak. Omdat een groot deel van de materiële cultuur in vici werd geproduceerd, speelden deze een grote rol in het ontstaan en de verspreiding van de Gallo-Romeinse cultuur in onze gebieden. Geen enkele tot nu toe bekende vicus in Vlaanderen is echter voldoende onderzocht om een volledig inzicht te krijgen in dit type nederzetting en de rol die ze speelden voor onder meer de omliggende villae en boerderijen. Van heel wat vici in Vlaanderen wordt het bodemarchief langzaam maar zeker ingenomen door snelgroeiende kleinstedelijke centra. Op basis van de talrijke vondstmeldingen en van het geofysisch en gravend bodemonderzoek blijkt echter dat de vicus in Gooik (Kester) tot de best bewaarde Romeinse vici van Vlaanderen hoort. Goed bewaarde voorbeelden zoals deze vicus zijn zeldzaam en hebben dan ook een uiterst belangrijke archeologische en wetenschappelijke waarde. Het bodemarchief van de vicus in Gooik (Kester) bevat waardevolle informatie over alle aspecten van het leven in een vicus in de Romeinse tijd, die enkel via archeologisch

onderzoek kan ontsloten worden. Het type van deze vicus, een lijnvormige agglomeratie met grafvelden en mogelijk heiligdom op het kruispunt van minstens twee belangrijke Romeinse wegen, is zeer representatief voor Vlaanderen,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als archeologische site: de Romeinse vicus in Kester, bekend ten kadaster:

Gooik, 3de afdeling, sectie A, perceelnummers 263N, 264C, 264D, 264/2G, 264/2K, 264/2L, 264/2R, 264/2X, 264/2Y, 266M, 266N, 266P, 267E, 269B.

Gooik, 3de afdeling, sectie B, perceelnummers 19D, 19E, 20D, 20E, 20F, 20G, 20M, 20N, 20P, 20R, 22X, 22Y, 23H2, 23W2, 23X, 23X2.

Gooik, 3de afdeling, sectie D perceelnummers 201C, 201E, 201/2C, 202A, 203A, 204A, 204B, 267E, 267F, 267G, 268/2E, 268/2F, 268/2H, 268/2K, 269P, 269R, 270P, 270R, 270S, 271C, 271D, 271E, 271F, 271G, 272B, 272G, 272H, 272K, 272L, 272M, 273B, 273C, 274, 275E, 276A, 276B, 277, 277/2B, 279E, 279F, 282F, 282G, 283A, 283D, 283E, 284/2A, 284/2B, 284/3C, 284/3D, 284/3E, 284/3H, 284/2M, 284/2N, 284R, 284S, 284/2S, 284T, 284/2Y, 284/2Z, 285G, 285H, 285M, 285P, 285R, 290X, 290Y, 290Z, 294C, 297, 335/2D, 337B, 338B, 339B, 340B, 340C, 340D, 340E, 341B, 341D en deel uitmakend van het openbaar domein.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. De Romeinse vicus in Gooik (Kester) heeft een archeologische waarde. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van deze archeologische site zijn:

De vicus in Gooik ligt in de deelgemeente Kester, in de zuidoostelijke hoek van de gemeente Gooik ten zuidwesten van Brussel. Het plateau waarop de vicus gelegen is (60-75 meter Tweede Algemene Waterpassing) gaat aan de zuid- en westkant over in de vallei van de Zuunbeek/Beringenbeek/Bruggeplasbeek en wordt aan de noordwestelijke zijde afgeboord door de Kesterheide (110 meter Tweede Algemene Waterpassing), één van de getuigenheuvels uit de Diestiaanzee, waar zich vermoedelijk een hoogtenederzetting (*oppidum*) uit de ijzertijd bevond. In de Romeinse periode verschoof de bewoning echter in zuidoostelijke richting naar de omgeving van de huidige Sint-Jozefskapel in Kester.

Het ontstaan van de Gallo-Romeinse vicus in Gooik (Kester) kan in verband gebracht worden met zijn ligging aan een kruispunt van twee Romeinse wegen. De eerste weg is de noord-zuid lopende Romeinse heirbaan van Bavay naar Asse. Deze weg ging via Bergen, Edingen, Kester en Asse naar het noorden. Deze goed gekende heirbaan is op de kaart van Ferraris (1770) terug te vinden onder de naam '*Chemin Brunehaud ou Ancienne Chaussee des Romain venant de Bavay*' ter hoogte van de vicus in Gooik (Kester) (*Castre*). Voordat de huidige steenweg er kwam was de Romeinse weg ter hoogte van Kester vervangen door een bocht langs de huidige dorpskern van Kester. Het lijkt erop dat na de Romeinse tijd de nederzetting zich naar het oosten heeft verplaatst. De reden hiervoor blijft onduidelijk. Door deze verschuiving bleef de site grotendeels

gevrijwaard van recentere verstoring door bebouwing. De tweede weg is een oost-west lopend tracé, mogelijk de weg die Tongeren verbond met de kust (Tongeren-Boulogne). Dankzij opgravingen in de jaren '50 bleek dat de beide Romeinse wegen een gelijkaardige constructie hadden. Ze dateren allebei uit de 1ste eeuw na Christus. De fundering van de wegen bestond uit gedamde klei waarin een 20 centimeter dikke laag platte ijzerzandstenen gedrukt werd. Erboven werd een laag ronde keien en grind van groene en bruine ijzerzandstenen aangelegd. Het geheel was 0,45 meter dik en 4,70 meter breed. Bij opgravingen in de jaren '80 kon de oost-west lopende weg nog verder worden onderzocht. De weg was hier 5,8 meter breed en bestond uit drie lagen. Op een kleilaag lag een basis van een massieve, samengekitte grindlaag uit rolkeien en ijzerhoudende zandsteen. Daarboven lagen arkosedallen, afkomstig uit de Zennestreek, en dan een los grindpakket van keien, ijzerhoudende zandsteen, niet-ijzerhoudende zandsteen en wat arkose. De afdekking gebeurde door een laag puin van imbrices en tegulae, afgedekt door een leemlaag. Boringen gaven aan dat de wegbedekking van de oost-west lopende weg oostelijk niet verder liep. De weg zou mogelijk enkel in het centrum van de vicus verhard geweest zijn. Naast de weg werden gebouwsporen aangetroffen. Bij geofysisch onderzoek in 2013-2014 werd de Romeinse weg Bavay-Asse meermaals geattesteerd. Bovendien werd geopperd dat de Romeinse oostwest-weg die zich mogelijk onder de huidige Kesterweg situeert eerder te identificeren is met de weg naar Liberchies, via Halle. Deze weg zou een verbinding gevormd hebben tussen de streek van Asse en Kester met de sterk geromaniseerde omgeving van de weg Bavay-Tongeren.

Bij waarderend onderzoek in november 2015 werd de weg Bavay-Asse opnieuw aangesneden, ditmaal een eindje ten zuiden van het kruispunt met de oostwest-weg. Het aangetroffen wegdekrestant bestond uit een dikke kiezellaag. Het verharde wegdek heeft hier een breedte van ongeveer 5,5 meter. Ten westen en ten oosten van de weg werd bovendien een brede band van onderliggende kiezel aangeboord. Mogelijk gaat het om grind dat naast de weg gegleden is. Parallele grachten werden niet aangesneden.

Vondsten en sporen uit de verschillende opgravingen en onderzoeken, waaronder brokken leem, houtskool, natuursteen en paalgaten, verwijzen naar huizen uit hout en vakwerk. De structuren die bij de oudere opgravingen aan het licht kwamen, waren georiënteerd op de weg Bavay-Asse. Achter de huizen die in 1956 werden opgegraven, liep een breed kiezelspoor. Aan de hand van de resultaten uit het geofysisch onderzoek van 2013-2014 kon een nog veel duidelijker beeld worden opgebouwd van de Gallo-Romeinse vicus in Gooik (Kester). Centraal op het magnetometrisch beeld is de typische Gallo-Romeinse bebouwing van een vicus goed te herkennen. Net ten noorden van de aansluiting met de Voetbergstraat kan parallel aan de Edingsesteenweg eveneens het verloop van de Romeinse weg Bavay-Asse herkend worden. Aansluitend hieraan zijn sporen zichtbaar van een grote hoeveelheid langwerpige rechthoekige woningen (*'Streifenhäuser'*), die met de kopse kant tegen de Romeinse weg gezet zijn. Dit domustype was aan de straatzijde vaak voorzien van een porticus en/of een winkeltje. Meer naar achter toe in het gebouw liggen over het algemeen de woonruimtes, en achteraan soms nog een atelier. Achter de huizen is gewoonlijk een rechthoekig erf afgebakend, waarin zich nog waterputten, beerputten, stallen, spiekers of sporen van artisanale constructies kunnen bevinden. Tussen de gebouwen kwamen dikwijls verharde voetpaden of kleine verharde wegen voor. Ook in Kester kunnen we dus duidelijk deze algemene inrichting van het centrum van een vicus herkennen. In 2013 werd bij bouwwerken voor privéwoningbouw aan de oostzijde van de Edingsesteenweg, ter hoogte van nummer 286 (perceel D283C) eveneens de Romeinse vicusbebouwing aangesneden. Verschillende elementen wijzen erop dat bij het uitgraven van de bouwput een Romeins woonerf werd aangesneden, met de restanten van één of meerdere afgebrande vakwerkwoningen met een pannendak, en waarschijnlijk op een stenen sokkel. Bij een nieuwe vondstmelding in maart 2014 werden 50 meter verderop (perceel D282E) eveneens Romeins aardewerk en sporen aangetroffen ter hoogte van een andere bouwput. Het betrof hier eerder restanten van een open areaal, bestaande uit een

cultuurlaag met hier en daar een (afval)kuil. Vermoedelijk bevinden we ons hier in de vicus eerder tussen twee woonerven in. Ook het waarderingsonderzoek van eind 2015 op perceel 201/2C bewees duidelijk de aanwezigheid van intensieve bewoning uit de Romeinse periode langsheen de Edingsesteenweg in Kester.

In het zuidelijke gedeelte van de vicus kwam bij het magnetometrisch onderzoek van 2013-2014 bovendien een grote ommuurde *enclosure* aan het licht van ongeveer 60x34 meter. Binnen de ommuring zien we één uitgesproken rechthoekige structuur op een verhard fundament van circa 7x4 meter. In de context van de aanwezigheid van een aanzienlijke vicus gaat het hier mogelijk om een grafveld, misschien met een ritueel bouwwerk (tempel met *temenos*-muur) of een mausoleum. In oudere publicaties werd naar aanleiding van de vondst van 1ste-eeuwse pijpen beeldjes van vruchtbaarheidsgodinnen al de mogelijkheid geopperd van de aanwezigheid van een heiligdom bij de vicus. De grote *enclosure* met rechthoekige structuur zou hierop kunnen wijzen. De pijpen beeldjes uit de opgravingen uit de jaren '50 en de vondst van een bronzen beeldje (Mercurius?) zouden wijzen op religieuze activiteiten en het beoefenen van een cultus. Mogelijk hadden de beeldjes ook een functie als votieoffer, voor de bescherming van reizigers langs het kruispunt. Dit kan in verband staan met de rol van Kester als wegstation en met de handelscontacten die Kester had. Kenmerkend voor de vici is bovendien de open bebouwing, de regelmatige inplanting van de woningen en de oriëntatie van de gebouwen met hun korte zijde naar de straat. De gebouwen die hiervan afweken hadden mogelijk een officiële functie of een groter belang binnen de nederzetting.

Op meerdere plaatsen in de vicus werden ook sporen van ambachtelijke activiteiten aangetroffen. Een aantal oostelijk gelegen kuilen die opgegraven werden in de jaren '80, werden geïnterpreteerd als mogelijke sporen van leemwinning. Ook sporen van ovens kwamen aan het licht zowel in de oudere opgravingen als in het recent geofysisch en waarderend onderzoek. Metaaldetectievondsten brachten bronzen gietproppen afkomstig van de productie van fibulae aan het licht.

Ten zuiden van Kester, langs de Edingsesteenweg ter hoogte van het gehucht Brugge, werd op het eind van de 19de eeuw ook nog een rijk grafveld vastgesteld dat wijst op een welvarende nederzetting. Ongetwijfeld gaat het hier over een van de grafvelden die bij de vicus hoort. Er werden glazen flessen met crematieresten en munten gerecupereerd, waaronder een bronsmunt van Hadrianus (117-138). In maart 1900 leverde onderzoek in het gehucht Brugge een kruik in geelachtige aarde en een hexagonale fles met grind- en crematieresten, stukjes bewerkt been, twee holle bronzen knoppen en acht bronzen munten op. Rond deze vondsten waren drie vazen uit aardewerk geplaatst, waarvan één met botfragmenten. Het grafveld zou uit de 2de eeuw na Christus dateren en lag aan de zuidkant van de nederzetting. Vaak werden aan de rand van vici één of meerdere grafvelden aangelegd. Een dergelijke locatie van een grafveld aan een belangrijke invalsweg en buiten de kern van een vicus is typerend voor de Romeinse periode. Mogelijk laat dit toe de meest zuidelijke grens van de vicus daar te situeren, omdat begravingen zeker in die vroege periode steeds net buiten de bewoonde kern plaatsvonden. Een recente metaaldetectievondst van urnen met crematieresten en fibulae op het noordelijk gelegen perceel A264C wijst waarschijnlijk ook daar op een aan de rand van de vicus gelegen grafveld.

Tallose veldprospecties, vondstmeldingen en opgravingen vlakbij of in Kester illustreren de rijke archeologische omgeving waarin de Romeinse site zich bevindt. De eerste meldingen van vondsten van Romeinse artefacten in Kester dateren al uit de 16de eeuw. De vele vondsten uit prospecties, opgravingen en onderzoeken tonen aan dat de vicus bewoond was vanaf de 1ste eeuw na Christus en bloeide in de 1ste en 2de eeuw. De ontwikkeling van de nederzetting viel samen met de uitbouw en optimalisering van het wegennet ten tijde van keizer Claudius. Het aardewerk in het algemeen bestrijkt een

periode van de 1ste tot de 3de eeuw. De aangetroffen *terra sigillata* wijzen op contacten met Zuid- en Midden-Gallië, vermoedelijk via Bavay. Oost-Gallische *sigillata*, Belgische waar, geveerd aardewerk, Pompejaans rood aardewerk en glas wijzen op contacten met het Rijnland via Trier en Keulen, Bavay of mogelijk Tongeren. Andere Belgische waar is regionaal of uit het noorden van Frankrijk afkomstig. Ook het gewoon aardewerk werd waarschijnlijk uit Belgische ateliers of uit Bavay ingevoerd. Er waren alleszins intense uitwisselingscontacten met een aantal centra. Regionale contacten en uitwisseling van lokaal geproduceerde ceramiek werden echter tot nog toe slechts beperkt in kaart gebracht. In Kester werden ook heel wat amforen aangetroffen, waaronder heel wat Gallische wijnamforen en Spaanse olijfolie-amforen. Waarschijnlijk speelden de vici dan ook een belangrijke rol in de redistributie van internationaal verhandelde goederen. De hoeveelheden gevonden materiaal tonen aan dat de bewoning afnam vanaf de 3de eeuw na Christus, waarschijnlijk door de invallen van de Germanen. Aangezien een zeer groot deel van de materiële cultuur in de vici werd geproduceerd, speelden deze een grote rol in het ontstaan en de creatie van de Gallo-Romeinse cultuur in onze gebieden.

Art. 3. Voor de beschermde archeologische site gelden de volgende beheersdoelstellingen:

De bescherming van de vicus in Gooik (Kester) als archeologische site beoogt een behoud *in situ*. Goed bewaarde vici zoals die van Kester zijn zeldzaam in Vlaanderen. Ze hebben dan ook een belangrijke archeologische en wetenschappelijke waarde.

De belangrijkste bedreiging waaraan dit bodemarchief is blootgesteld zijn ingrepen in de bodem dieper dan 25-30 centimeter. Aangezien archeologische sporen zich dicht onder de bouwvoor kunnen bevinden, wordt in het algemeen aanbevolen alle werkzaamheden, waarbij de bodem dieper dan 30 centimeter wordt verstoord, te vermijden.

Metaaldetectie in de beschermde archeologische site is verboden.

Een aanzienlijk deel van de voorgestelde beschermingszone – en met name de oppervlakte ten westen van de Edingsesteenweg – wordt ingenomen door landbouwgronden. Hoewel hier specifieke degradatieprocessen werkzaam zijn (erosie, bemesting), blijkt uit onderzoek dat het bodemarchief op deze terreinen nog voldoende goed en *in situ* bewaard is gebleven en nog essentiële informatie bevat over diverse nederzettingsaspecten. Gezien de erosiegevoeligheid van de hellingen waarop de vicus gelegen is, kan het huidige landgebruik niet blijven bestaan zonder voortschrijdende schade toe te brengen aan het onderliggende archeologische bodemarchief. De bedreiging van de natuurlijke erosie kan tegengegaan worden door een aangepast landgebruik. Het uit landbouw nemen van een deel van de zone ten westen van de Edingsesteenweg is te verantwoorden. Dit is het kerngebied van de vicus met sporen van de vicusbebouwing met de achterliggende erven. Meer specifiek gaat het om de percelen Gooik, 3de afdeling, sectie D, perceelnummers 201E, 201/2C, 202A, 203A, 204A, 204B, 267G, 272B en sectie A, perceelnummer 263N. Er wordt aangeraden deze onder permanent grasland met aangepast maaibeheer te brengen. In een ruilverkaveling dient gestreefd te naar dit aangepast landgebruik en een optimaal beheer van deze site.

In de directe omgeving van de vicus kan uitgegaan worden van het voorkomen van meer verspreide archeologische sporen die in relatie staan tot het cultuurlandschap, en te maken hebben met activiteiten die buiten de directe bebouwing van de vicus werden ondernomen. Dit kan in het geval van een vicus gaan over sporen van landbouwactiviteiten, religieuze activiteiten, het wegennet, begravingen of artisanale activiteiten. Voor de andere betrokken zones in de vicus en de periferie ervan, die reeds onderhevig zijn aan akkerbouw, wordt dan ook aangeraden een niet-kerende grondbewerking toe te passen, zonder woelen, met directe inzaai, zonder periodiek ploegen en zonder voorafgaand breken van de onderkant van de ploegvoor (ploegzool). Gezien niet-kerende bodembewerking niet wil zeggen dat er niet meer machinaal en/of ondergronds gewerkt wordt, dient voor de bewerking van deze

zones ook hier een maximale bewerkingsdiepte van 30 centimeter als ondergrens gehanteerd te worden.

Binnen de beschermde zone moet het streefdoel zijn om in het kader van noodzakelijke ontwikkelingen de ingrepen in de bodem tot een absoluut minimum te beperken. Alle onderzoek met ingreep in de bodem in beschermde sites gaat in tegen *in situ*-behoud van de erfgoedwaarden op lange termijn. Het moet daarom zo veel mogelijk vermeden worden. De belangrijkste waarde van archeologische sites wordt gevormd door hun kennispotentieel. Dit kennispotentieel wordt echter zonder uitzondering gereduceerd bij een omzetting naar een *ex situ*-archief. Indien ingrepen toch niet vermeden kunnen worden, moet het kennispotentieel van de archeologisch beschermde site omgezet worden naar kennis door middel van wetenschappelijk onderzoek. Het is aangewezen om bij dit noodzakelijke archeologisch onderzoek precies te omschrijven wat nog aan archeologisch erfgoed rest na de ingrepen. Opgraven betekent namelijk tegelijk het vernietigen van alle in de bodem opgeslagen informatie. Een hoge kwaliteit van eventueel preventief onderzoek is van zeer groot belang. Ook voor unieke topsites is er immers maar één onderzoekskans. Doorgedreven verwerking en publicatie zijn noodzakelijk en essentieel om *ex situ* het kennispotentieel van de *in situ*-bewaring zo goed mogelijk te benaderen. Bij het noodzakelijke archeologisch onderzoek moet dan ook getracht worden de nieuw verworven kennis maximaal in te passen in het geheel van de reeds aanwezige kennis over de vicus in Gooik (Kester) en de vici in onze gebieden in het algemeen. Het 'theoretisch kader voor onderzoeksvragen bij archeologische ingrepen in de bodem' fungeert als leidraad.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van de beschermde archeologische site zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
- 5° ervoor te zorgen dat er geen metaaldetectie wordt uitgevoerd op de terreinen van het beschermd goed.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan de beschermde archeologische site moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° elke aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapskenmerken tot gevolg heeft, met uitzondering van cultuurgewassen, onder meer voor de landbouw, en tuinbeplanting;
- 3° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 4° het wijzigen van het microreliëf;
- 5° het plaatsen van ondergrondse leidingen;
- 6° het aanleggen of wijzigen van wegen en paden;
- 7° het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
- 8° het plaggen en het afvoeren van de plaggen;
- 9° het scheuren van grasland;
- 10° het diepploegen, diepwoelen en diepspitten (nl. het scheuren van de ploegzool zonder dat bodem naar boven wordt gebracht en omgeploegd) van akkerland m.a.w. grondbewerking van dieper dan 30 cm;
- 11° ingrijpende wijzigingen van de grondwatertafel;
- 12° zones voor grondverbetering of opslag van aarde en tijdelijke werfinrichtingen;

13° activiteiten die een compactatie of wijziging van de bodemtextuur tot gevolg kunnen hebben.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

25 MEI 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of connected loops and curves, positioned above a solid horizontal line.

Geert BOURGEOIS